

Universitatea din București
Facultatea de Limbi și Literaturi străine
Departamentul de Limbi Germanice
Organizatori: conf. univ. dr. Ioana Hermine Fierbințeanu/ conf. univ. dr. Ileana-Maria Ratcu

Germana din România (Rumäniendeutsch) – între teorie și practică

Începând cu secolului al XII-lea, coloniștii germani s-au așezat în mai multe etape în spațiul intracarpatic, pe la 1300 fiind întemeiate deja majoritatea localităților săsești din Transilvania. Diferite evenimente istorice au determinat noi colonizări de populație germanofonă în secolul al XVIII-lea în Banat, zona Satu Mare și Maramureș, Bucovina, dar și în zona Sibiului (landlerii). În jurul anului 1840 s-a desfășurat colonizarea germanilor în Dobrogea, acest grup etnic nevenind direct din regiuni ale Germaniei de astăzi, ci din alt spațiu colonizat de germani, Basarabia. Se observă un mozaic foarte interesant al populației germanofone de pe teritoriul României: sașii transilvăneni, veniți din diverse regiuni, precum zona Köln, Luxemburg, inclusiv Flandra, care au format o comunitate compactă, trăind împreună secole de-a rândul; șvabii bănățeni și sătmăreni, germanii bucovineni, veniți din mai multe zone ale Germaniei de astăzi, Austria, Silezia, Zips. Pe lângă cercetările istorice, etnografice, literare, cele dialectale se remarcă în mod deosebit. Este vorba de dialectele vorbite în Transilvania (Haldenwang, Botesch, Nistor, Țurcanu, Sava, Ratcu), Banat (Kottler, Șandor, Hâncu, Ivănescu, Gădeanu). Relativ recent, studiile au început să se îndrepte și asupra limbii germane literare vorbite în România, care este folosită în școli, la biserică, ziare, televiziune sau în literatura de expresie germană de la noi (Lăzărescu, Fierbințeanu, Cusin).

În prezent germanii din România (în germană Rumäniendeutsche) sunt o minoritate etnică din interiorul României care reprezintă 0,17% din întreaga populație a țării. În zonele în care acești imigranți s-au stabilit s-a creat mediul propice pentru apariția aceluiași tip de fenomene lingvistice vizibile în vorbirea membrilor comunităților bilingve, trilingve sau chiar multilingve (română, germană, maghiară, sârbă etc.), pe care sociolingvistica le reunește sub denumirea de contact lingvistic. Cercetările lingvistice asupra acestei situații de contact între germană și româna nu au întârziat să apară. Cele mai multe dintre acestea fac un inventar al formelor hibride identificate în vorbirea subiecților observați sau intervievați și se insistă pe observații lingvistico-descriptive pe marginea diverselor fenomene de contact. Se configurează astfel posibilitatea apariției unei noi varietăți lingvistice, văzută ca un sociolect al imigrantului german sau chiar ca o modalitate lingvistică premergătoare unui posibil viitor nou pidgin.

Contactul dintre cele două limbi are ca rezultat interferența, întrepătrunderea celor două sisteme în actul comunicării, soldându-se cu împrumutul lingvistic. Bilingvismul poate avea ca urmare schimbarea codului lingvistic, schimbare care poate fi completă (cele două limbi fiind menținute separat) sau incompletă (interferența reprezentând o deviere de la limbile folosite). Bilingvismul se manifestă prin reorganizarea sistemului unei limbi sub presiunea elementelor străine introduse

în compartimentele mai bine structurate ale limbii (sistemul fonetic, morfo-sintactic, fondul lexical principal), situație în care se poate vorbi de împrumuturi.

Workshop-ul servește dezbaterilor, examinează dezvoltările recente și perspectivele de evoluție ale germanei din România. În cadrul acestuia pot fi susținute lucrări teoretice și practice (precum didacticizările și proiectele didactice). Propunerile se vor trimite la adresa cercetare@lils.unibuc.ro, specificându-se numele atelierului, ***Germana din România (Rumäniendeutsch)***.

Bibliografie

Ammon, Ulrich/ Bickel, Hans/ Lenz, Alexandra N (Hg.). (2016): Variantenwörterbuch des Deutschen. Die Standardsprache in Österreich, der Schweiz, Deutschland, Liechtenstein, Luxemburg, Ostbelgien und Südtirol sowie Rumänien, Namibia und Mennonitensiedlungen. Walter de Gruyter, Berlin/Boston.

Göllner, Carol (1979): Geschichte der Deutschen auf dem Gebiete Rumänien, I. Band, Kriterion, București.

Ivănescu, Alwine (2013) Zur lexikografischen Theorie und Empirie eines Sprachinselwörterbuchs. Verlag Dr. Kovač, Philologia - Sprachwissenschaftliche Forschungsergebnisse, Hamburg.

Lăzărescu, Ioan (2013): Rumäniendeutsch – eine eigenständige, jedoch besondere Varietät der deutschen Sprache, în: Karina Schneider-Wiejowski, Birte Kellerman-Rehbein, Jacob Haselhuber (coord): Vielfalt, Variation und Stellung der deutschen Sprache, Walter de Gruyter, Berlin/Boston, p. 369-389.

Kelp, Helmut (1990): Germanistische Linguistik in Rumänien. 1945-1985. Bibliographie, Südostdeutsches Kulturwerk, München.

Haldenwang, Sigrid (2019): „Zu Spottbezeichnungen siebenbürgisch-sächsischer Ortsbewohner“, in: Deutsch in Mittel-, Ost- und Südosteuropa. DiMOS-Füllhorn Nr. 4. Bd. 9. Hannes Philipp/Bernadette Weber/Johann Wellner (Hg.). Regensburg 2019, S. 146–161, Publiziert über die Open Access Schriftenreihe der Universität Regensburg.

Țurcanu, Rodica-Cristina (2005): Sprachkontakterscheinungen: Rumänisch-Deutsch-Ungarisch, Band I, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca.

Persoane de contact: conf. univ. dr. Ioana Hermine Fierbințeanu
(hermine.fierbinteanu@lils.unibuc.ro), conf. univ. dr. Ileana-Maria Răduț
(maria.ratcu@lils.unibuc.ro)